

Apputeksnēšana

Apputeksnēšanās ir augu vairošanās procesa sastāvdaļa, bez kuras nav iespējama kultūraugu audzēšana. Kukaiņi paveic galveno darbu apputeksnēšanā – nogādā putekšņus uz zieda drīksnas. Lai to varētu veiksmīgi izdarīt, kukaiņiem nepieciešama mājvieta, kur atpūsties un vairoties, un ziedaugi, ar ko baroties.

Dabiskais zālājs ir pastāvīga mājvieta daudzām kukaiņu – apputeksnētāju sugām: bitēm, kamenēm, ziedmušām, tauriņiem u.c.

Zālāja augsne ir dzīvesvieta lielākajai daļai vienuļo bišu (Latvijā ap 250 sugu), kas ir ļoti efektīvas apputeksnētājas – piem., viena krāšņlapse ir līdzvērtīga 120 medus bitēm.

Visi krāšņi ziedošie, smaržīgie, ar nektāru bagātie augi zied un smaržo ne jau cilvēkiem par prieku – to skaistums ir veltīts kukaiņiem! Šie augi ir atkarīgi no kukaiņiem un ar ziediem, smaržu un nektāru tie pieviliina apputeksnētājus, lai varētu vairoties.

Saskaņā ar ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) datiem gandrīz 75% lauksaimniecības kultūraugu ražas ir atkarīga no apputeksnētājiem. Eiropas Savienībā šis rādītājs sasniedz 84%, un kopējais apputeksnētāju ieguldījums lauksaimniecībā tiek vērtēts kā 15 miljardi EUR/gadā.

Kultūraugu laukā reti kurš kukainis atradīs sev mājvietu, tomēr tie labprāt iegriezīsies šeit pārtikas meklējumos un apputeksnēs arī cilvēkam svarīgās kultūras.

Latvijā sausās pļavās sastopamas ap 2200 kukaiņu sugu, mitrās pļavās – 1200-1300 sugu. Apmēram 20% no visām kukaiņu sugām ir apputeksnētāji.

Kā zemnieks var veicināt apputeksnēšanu?

Uzturēt bioloģiski vērtīgus zālājus,

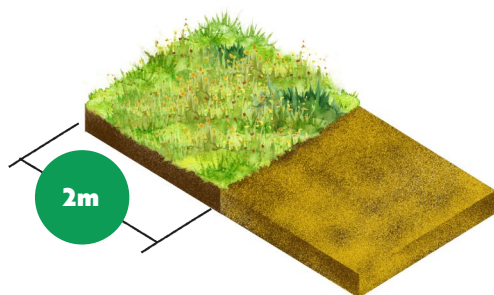
kam raksturīga liela augu un līdz ar to arī apputeksnētāju daudzveidība.

Pētījumi Anglijā pierāda, ka, apputeksnētājiem atvēlot 3-8% no saimniecības tīrumiem jeb 1-5% no to zemēm, kopējais iegūtās ražas apjoms nesamazinās – lauku līmenī ražas pieaug, tā kompensējot aramzemju platību sarukumu.

Poļu pētnieki analizējuši savvaļas bišu skaitu dažādos zālāju biotopos un secinājuši, ka sausajos zālājos to ir visvairāk – 1500-2500 indivīdu/ha; zālājos uz mitrām minerālaugsnēm tika uzskaitīti 200-300 indivīdu/ha, uz kūdras augsnēm – 100-200 indivīdu/ha).

Gar ceļmalām veidot zālāju joslas.

Izmantojot vietējās sēklas, aramzemju tuvumā un gar ceļmalām veidot vismaz 2 m platas ziedaugiem bagātu ilggadīgo zālāju joslas un saliņas, kas dos patvērumu dažādām apputeksnētāju sugām.

Lielākā apputeksnētāju daļa nelido tālāk par 250 m no savas ligzdas. Tas nozīmē, ka 100 ha plašā tīrumā apputeksnētājiem būtu jāatvēr vismaz piecas 0,25 ha plašas saules apspīdētas zālāju 'saliņas'.

Saglabāt ainavā kokus un krūmus,

kas apputeksnētājiem sniedz bagātīgu barības bāzi agros pavasaros.

Pētot apputeksnētāju ietekmi uz rapšu ražību, Kanādas pētnieki secinājuši, ka vislielākā raža un ienākumi rodas, ja 30% ainavas izmanto apputeksnētāju dzīvotnēm – zālāju joslām, kas nav tālāk par 750 m no lauka malas.

Apputeksnētāju skaita samazināšanās ir globāla problēma, kas apdraud kultūraugu ražību.

Rūpējoties par apputeksnētājiem savā īpašumā šodien, nevajadzēs domāt par cilvēka roku darba izmantošanu vai dārgiem tehniskiem risinājumiem (piem., droni) nākotnē – lētāk un efektīvāk ir uzturēt dabisko apputeksnētāju populāciju.